

ЗАПОБІГАННЯ НАСИЛЬСТВУ В СІМ'І

Матеріали для проведення батьківського всеобучу

Робота психолога з батьками

Стаття покликана привернути увагу батьків до проблеми

насильства у сім'ї, допомогти усвідомити наслідки насильницьких методів виховання для психічного розвитку та здоров'я дітей, сприяти формуванню психологічної компетентності батьків щодо виховання дітей.

Виховання здається складною і важкою справою тільки доти, доки ми хочемо, не виховуючи себе, виховувати своїх дітей. Якщо ми зрозуміємо, що виховувати інших ми можемо тільки через себе, то питання виховання зникає і залишається одне питання: як треба жити самому.

Лев Толстой

Перед початком зборів батьки беруть різнокольорові папірці з цитатами щодо виховання. Усього 4 кольори, відповідно утворюються 4 групи.

Цитати

✚ *Дитина, яка зазнає менше образ, виростає людиною, яка краще усвідомлює свою гідність.*

(М.Чернишевський)

✚ *Найкращий спосіб зробити дітей хорошими – це зробити їх щасливими.*

(О.Уайльд)

✚ *Дитина – дзеркало сім'ї; як у краплі води відбивається сонце, так у дітях відбивається моральна чистота матері та батька.*

(В.Сухомилинський)

✚ *Один батько означає більше, аніж сто вчителів.*

(Д.Герберт)

- ✚ *Серце матері – безодня, в глибині якої завжди є прощення.*
(О.Бальзак)
- ✚ *З дітьми слід поводитися м'яко, тому що покарання робить її жорстокою.*
(Ш. Монтеск'є)
- ✚ *Карати слід обережно, аби діти бачили, що кінцевою метою покарань є їх виправлення.*
(І. Кант)

Вступне слово психолога.

Добрий день, шановні батьки. Сьогодні ми хочемо поговорити з вами про проблему, яка, на жаль, є актуальною. Це насильство в сім'ї.

Звичайно, сім'я – це місце, де ми знаходимо затишок, турботу. Тут ми отримуємо розуміння та підтримку. Проте зараз ми дедалі частіше дізнаємося про існування сімей, у яких агресивність, грубість – звичне явище. Від цього страждають, насамперед, діти. Вони або самі потерпають від знущань, принижень, або стають агресивними і продовжують насильницькі дії в майбутньому.

Як же запобігти насильству в сім'ї? Саме цій темі присвячені наші збори.

Вправа «Стереотипи про насильство в прислів'ях»

Кожна група отримує шматочки паперу, на яких написано половинка одного з прислів'їв, батькам пропонують знайти пару з другою частиною від прислів'я.

I група

Дівчина не бита – як коса нечесана.

Мати сильно замахне, та легко вдарить.

II група

Дитину люби, як душу, а кусай, як грушу.

Мати однією рукою б'є, а другою гладить.

III група

Як сина батько не б'є малим, то син батька буде бити старим.

Мене мати цілий рік дурила: казала «битиму», та й не біла.

IV група

Діти пустують від материнського серця, а розумнішають від батьківського дубця.

Учи дітей не страхкою, а ласкою.

Кожній групі пропонують зачитати прислів'я та висловити свою думку стосовно того, про що говориться в прислів'ї, яке прислів'я, на їхню думку, є найбільш вдалим, у якому йдеться про ефективний метод виховання.

Дійсно, деякі прислів'я формують схвалене ставлення до фізичного насильства та насильства загалом, також вони формують стереотипи в суспільстві, що дітей потрібно виховувати із застосуванням фізичної сили. Насправді в сучасному суспільстві стосунки, що містять елементи насильства, неприйнятні, оскільки вони порушують права людини та є небезпечними для повноцінного розвитку людини.

Визначення насильства

Вправа «Мозковий штурм»

Ведучий запитує учасників «Що таке насильство?» і фіксує відповіді на дошці, після чого аналізує їх та підводить до визначення насильства

Насильство можна визначити як дію або бездіяльність однієї людини на іншу, що завдає шкоди здоров'ю як фізичному, так і психологічному, принижує почуття честі та гідності.

Насильство визначають як фізичну, психологічну, сексуальну або іншу дію

чи комбінацію цих дій однієї особи на іншу, що порушує гарантоване Конституцією України право громадянина на особисту недоторканність.

Насильство в сім'ї – будь-які зумисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї стосовно іншого члена сім'ї, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і завдають йому моральної шкоди, шкоди його фізичному чи психічному здоров'ю.

Робота в групах «Ознаки насильства»

Розрізняють 4 основні види насильства: *фізичне, психологічне, сексуальне, економічне*.

Кожна група отримує чистий аркуш паперу, на якому зверху записано визначення одного виду насильства. Учасникам пропонують написати ознаки цього виду насильства, а також навести приклад, який демонструє один з запропонованих проявів, і пояснити, як це впливає на дитину. Наприкінці кожна група представляє результати своєї роботи.

Фізичне насильство в сім'ї - зумисне завдання одним членом сім'ї іншому члену сім'ї побоїв, тілесних ушкоджень, що може призвести або призвело до смерті постраждалого, порушення фізичного чи психічного здоров'я, заподіяння шкоди його честі й гідності.

Сексуальне насильство в сім'ї – протиправне зазіхання одного члена сім'ї на статеву недоторканність іншого члена сім'ї, а також дії сексуального характеру стосовно неповнолітнього члена сім'ї.

Психологічне насильство в сім'ї – насильство, пов'язане з дією одного члена сім'ї на психіку іншого члена сім'ї шляхом словесних образ або погроз, переслідування, залякування, якими навмисно спричиняється емоційна невпевненість, нездатність захистити себе та може завдатися або завдається шкода психічному здоров'ю.

Економічне насильство в сім'ї – зумисне позбавлення одним членом сім'ї іншого члена сім'ї житла, їжі, одягу та іншого майна чи коштів, на які постраждалий має передбачене законом право, що може призвести до його смерті, спричинити порушення фізичного чи психічного здоров'я (*таблиця*).

Таблиця

<i>Фізичне насильство</i>	<i>Психологічне насильство</i>	<i>Сексуальне насильство</i>	<i>Економічне насильство</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Побиття. - Тілесні ушкодження. - Спроби удушення. - Викручування рук. - Штовхання, брутальне поводження. - Позбавлення їжі. - Використання зброї. - Залучення дітей до вживання алкоголю та наркотиків. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ігнорування почуттів свободи. - Образа переконань, що мають цінність для особи. - Образа віросповідання, національної, расової та класової приналежності або походження. - Приниження особи. - Знуцання над домашніми тваринами або їх знищення на очах особи з метою завдати їй болю. - Покарання кривдником дітей через образу на дружину (чи чоловіка). - Обмеження свободи дій та пересування особи. - Погрози спричинити їй фізичну або економічну шкоду. 	<ul style="list-style-type: none"> - Гнів на ґрунті ревнощів. - Образа особи словами сексуального змісту (повія, фригідна, імпотент і тощо). - Примушування жінки до сексуальних стосунків з чоловіком та іншими людьми проти її волі. - Примушування жінки одягатися всупереч її волі згідно з бажанням партнера. 	<ul style="list-style-type: none"> - Повне вилучення або обмеження коштів. - Контроль надходжень та «жорстоке дозування» фінансових витрат. - Накидання особі (дитині) економічного обмеженого способу проживання без суттєвої необхідності. - Контроль особи (дитини) за допомогою грошей. - Відмова чи зволікання у виплаті аліментів.

Притча про цвяхи

Жив собі хлопчик із жахливим характером. Якось батько дав йому мішок із цвяхами й наказав по одному забивати їх у паркан щоразу, коли хлопчик втратить терпець і з кимось посвариться. У перший день хлопчик забив 37 цвяхів. Згодом він навчився володіти собою, і кількість цвяхів щодня

зменшувалася. Хлопчик зрозумів, що легше навчитися опанувати себе, ніж забивати цвяхи.

Нарешті настав день, коли він не забив жодного цвяха. Сам підійшов до батька й сказав йому про це. Тоді батько велів синові витягати із паркана по одному цвяху, коли він втратить самоконтролю й ні з ким не посвариться.

Минали дні, і згодом син зміг сказати батькові, що у паркани не залишилося жодного цвяха. Батько підвів сина до паркана і сказав: «Ти добре поводишся, але подивися, скільки дірок залишилося ... Паркан ніколи не буде таким, як колись».

Коли ви з кимось сваритеся і говорите щось неприємне, ви залишаєте по собі такі самі рани, як ці дірки від цвяхів. І рани зостаються, попри те, скільки разів потім ви просите вибачення. Словесні рани завдають такого самого болю, як і фізичні. Не залишайте на своєму шляху цих дірок. Не забивайте цвяхи ворожнечі, нерозуміння і жорстокості в душі людей.

Тестування для батьків «Чи розумієте ви свою дитину?»

Нерідко людям бракує знань, тактовності, щоб зрозуміти іншого. Як подолати ці перешкоди? Для цього треба усвідомити важливість самопізнання, самооцінки, бути готовим до неприємної інформації про себе. Отож, пропонуємо «ключик» до самопізнання - психологічну методику (тест).

Варіанти відповідей: «так», «ні», «не знаю».

Тест

1. На деякі вчинки дитини ви часто реагуєте «вибухом», а потім шкодуєте про це.
2. Деколи ви користуєтеся допомогою або порадами інших осіб, якщо не знаєте, як реагувати на поведінку дитини.
3. Ваші інтуїція та досвід – найкращі порадики у вихованні.
4. Деколи вам трапляється довірити дитині секрет, який нікому іншому не розказали б.
5. Вас ображає негативна думка інших людей про вашу дитину?
6. Вам траплялося просити у дитини вибачення за свою поведінку?
7. Чи вважаєте ви, що дитина не повинна мати секретів від своїх батьків?
8. Чи помічаєте ви між своїм характером і характером дитини різницю, яка іноді приємно дивує вас?
9. Ви надто сильно переживаєте неприємності або невдачі вашої дитини.
10. Чи можете втриматися від купівлі бажаної речі для дитини (навіть якщо маєте гроші), тому що знаєте: удома їх чимало?
11. Ви переконані, що до певного віку найкращий виховний аргумент – фізичне покарання (пасок).
12. Чи ваша дитина саме така, про яку ви мріяли?
13. Чи ваша дитина завдає вам більше турбот, аніж радощів?
14. Чи здається вам, що ваша дитина навчає вас по-новому мислити, поводитися?
15. Чи завдають діти вам прикрощів?

За кожну відповідь «так» на запитання 2,4,6,8, 10, 12,14 і за кожну відповідь «ні» на запитання 1, 3, 5,7,9,11,13,15 нарахуйте собі по 10 балів, за кожну відповідь «не знаю» на будь-яке запитання – по 5 балів. Полічіть загальну суму.

100-150 балів. У вас неабиякі здібності до правильного розуміння своєї дитини. Ваші судження і погляди – союзники у вирішенні різних виховних проблем. Якщо й на практиці ваша поведінка щира, вас можна вважати взірцем для наслідування. До ідеалу вам не вистачає одного невеличкого кроку. Ним може стати думка вашої дитини. Ризикніть, спробуйте її з'ясувати.

50-99 балів. Ви – на правильному шляху до кращого розуміння власної дитини. Свої тимчасові труднощі або проблеми ви маєте вирішити, почавши з себе. І не намагайтеся виправдовуватися браком часу або характером вашої дитини. Є кілька проблем, на які ви маєте реальний вплив, а тому спробуйте це використати. І не забувайте, що розуміти – це завжди означає приймати. Не лише дитину, а й свою особистість.

0-49 балів. Здається. Можна більше співчувати вашій дитині, аніж вам, оскільки її батьки не є надійними друзями і провідниками на важкому шляху набуття життєвого досвіду. Але ще не все втрачено. Якщо ви справді хочете щось зробити для неї, спробуйте, скажімо, знайти фахівців, який вам у цьому допоможе.

Процес само вивчення має стати відправним моментом самовдосконалення.

Завершальна частина

1987 року, отримуючи премію Г. –Х. Андерсена, всесвітньо відома письменниця Астрід Ліндгрєн виголосила мудру промову: «Я хочу поговорити про дітей... Скільки дітей отримали свої перші уроки насилля від тих, кого любили, - від своїх батьків – і потім понесли цю «мудрість» далі, передаючи її з покоління в покоління!.. Для тих, хто кричить про необхідність «твердої руки», я хочу розповісти історію, яку почула від однієї літньої дами. Коли вона була молодою мамою, люди вірили, що без різки хорошої людини не виховаєш. Тобто сама вона в це не вірила, але одного разу її маленький син завинив, і їй здалося, що він у перше в житті заслуговує на те, аби його добряче відшмагали. Вона наказала йому піти й самому зірвати різку. Хлопчик пішов і довго не повертався. Нарешті він повернувся весь у сльозах і сказав: «Різки я не знайшов, але ось тобі камінь, який ти можеш у мене кинути». Тут мати розплакалась, тому що раптом побачила все очима дитини. Хлопчик, мабуть, мислив так: «Мама хоче зробити мені боляче, для цього й можна взяти й камінь...» Потім вона поклала камінь на кухонну полицку, де він і залишився лежати як вічне нагадування про обіцянку, яку вона дала собі тієї миті: жодного насилля!

Непогано було б нам усім покласти на полицю невеличкий камінець як нагадування дітям і самим собі: жодного насилля!»

Дорослим інколи важко порозумітися з дітьми саме тому, що вони існують у різних системах цінностей, значень, настроїв. Дитина – це не просто інша людина, це – зовсім інший психологічний простір, інше світосприйняття.

Отже, шановні батьки, пам'ятайте про це! І останнє, про що не слід забувати: здоров'я дітей – у наших руках. Тож частіше покладайтеся на свою любов та інтуїцію, не розв'язуйте свої проблеми коштом здоров'я своїх дітей і звертайтеся по допомогу до психолога або психотерапевта, бо сім'я є основною точкою опори дитини.

Рефлексія заняття

Батьки по черзі передають м'яке іграшкове серце і дають відповідь на запитання «Чи було це заняття корисне для вас? Якщо так, то чим саме»